การศึกษาสำรวจคุณสมบัติของนักแปล
A Survey of Translators' Attributes

พิมพันธุ์ เวสสะโกศล
Pimpan Vessakosol

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง "การศึกษาสำรวจคุณสมบัติของนักแปล" มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณสมบัติที่นักแปลพึง มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามประชากร ได้แก่ นักแปลจำนวน 94 คน และผู้จ้าง/บรรณาธิการจำนวน 41 คน

ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่านักแปลและผู้จ้าง/บรรณาธิการส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงอายุ 31 – 40 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรี นักแปลส่วนใหญ่ไม่เคยศึกษาหรืออบรมการแปล มีประสบการณ์ในการแปล 1–5 ปี ทั้งนักแปลและผู้จ้าง/บรรณาธิการเกี่ยวข้องกับงานแปลที่มิใช่วรรณกรรมมากกว่างานแปลวรรณกรรม ส่วนใหญ่เป็นการแปลจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย

ข้อมูลเกี่ยวกับคุณสมบัติของนักแปลพบว่าคุณสมบัติทั้งหมด 25 ประเด็นในแบบสอบถามเป็นคุณสมบัติที่มีความจำเป็นระดับปานกลาง – มากที่สุดสำหรับนักแปลงานวรรณกรรม และงานมิใช่วรรณกรรม ส่วนกลุ่มคุณสมบัติ 5 กลุ่ม ผลการจัดลำดับความสำคัญมีดังนี้

อันดับ 1 ความสามารถด้านภาษาต้นฉบับ และภาษาฉบับแปล

อันดับ 2 ความรู้เรื่องต้นฉบับ

อันดับ 3 ลักษณะนิสัยส่วนตัวที่ส่งเสริมการแปล

อันดับ 4 ความรู้ด้านหลักวิธีการแปล

อันดับ 5 ความรู้ที่เกี่ยวข้อง คือ ภาษาศาสตร์ และวรรณคดี

Abstract

The research project, "A Survey of Translators' Attributes," aims to make a survey of opinions about the requirements a translator should meet. Questionnaires are used to collect data from translators and editors. The respondents include 94 translators and 41 editors.

From the respondents' data, it is found that most translators and editors are female aged 31–40, with bachelor's degrees. Most of them have around 1–5 years experience in translation but have never studied translation. They do non-literary translations more than literary ones and mostly translate from English into Thai.

For the translator's attributes, it is found that all 25 attributes stated in the questionnaire are required at levels ranging from moderate to most needed, for both literary and non-literary translations. The five groups of translator's attributes are ranked as follows:

1. Language Ability
2. Knowledge of the original text
3. Personal characteristics supporting translation
4. Knowledge of principles of translation
5. Related knowledge i.e. linguistics and literature

บทนำ

งานแปลมีบทบาทสูงในโลกยุคข้อมูลข่าวสาร อันเป็นสังคมที่มีการติดต่อสื่อสารกันอย่างไร้พรมแดนด้วยการใช้ภาษาสากล ดังนั้นจึงต้องการการแปลภาษาต่างประเทศเป็นภาษาที่ต้องการ สังคมไทยยุคปัจจุบันก็เช่นเดียวกัน มีการถ่ายทอดทั้งทางด้านวัฒนธรรมและเทคโนโลยีจากโลกตะวันตกและโลกตะวันออกอย่างมากมาย งานแปลในสังคมไทยนอกจากจะมีหลากหลายประเภทแล้ว ยังเป็นการแปลจากภาษาต่างประเทศเป็นภาษาไทย และจากภาษาไทยเป็นภาษาต่างประเทศอีกด้วย ส่วนภาษาที่มีการแปลอย่างกว้างขวางในประเทศไทยได้แก่ ภาษาอังกฤษ ทั้งนี้เพราะภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในโลกสืบเนื่องกันเป็นเวลาช้านาน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นภาษาที่ใช้ในเครื่องมือสื่อสารยุคใหม่คือคอมพิวเตอร์

เนื่องจากความต้องการงานแปลมีอัตราสูงมากในปัจจุบัน จึงมีหลักสูตรการแปลที่มุ่งผลิตนักแปลโดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับมหาวิทยาลัย การพัฒนาหลักสูตรเพื่อผลิตบัณฑิตที่มีความสามารถทางการแปลนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีข้อมูลเกี่ยวกับคุณสมบัติที่นักแปลพึงมี ซึ่งหมายถึงลักษณะหรือความสามารถที่ทำให้นักแปลทำงานแปลที่มีคุณภาพได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณสมบัติดังกล่าวต้องสอดคล้องกับความต้องการของสังคมไทยซึ่งยังไม่มีการศึกษาสำรวจจากสถานการณ์การทำงานแปลในประเทศไทยยุคปัจจุบัน

ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาเกี่ยวกับคุณสมบัติที่นักแปลพึงมี
2. เพื่อสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณสมบัติของนักแปล
3. เพื่อจัดลำดับความสำคัญของคุณสมบัติที่นักแปลพึงมี

ผลของการวิจัยมีประโยชน์โดยตรงต่อการพัฒนาหลักสูตรที่มุ่งผลิตนักแปลที่มีคุณภาพเพราะเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับการกำหนดรายวิชา ตลอดจนเนื้อหาวิชาในหลักสูตร นอกจากนั้นข้อมูลเกี่ยวกับคุณสมบัติที่นักแปลพึงมียังเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาตนเองของนักแปล เพราะจะเป็นแนวทางให้นักแปลปรับปรุงตนเองเพื่อสร้างงานแปลที่มีคุณภาพต่อไป

การแปล

นักวิชาการผู้ศึกษาการแปลได้พัฒนาคำจำกัดความของ "การแปล" มาเป็นเวลายาวนาน เพื่อแยกสิ่งที่นับว่าเป็นงานแปลออกจากสิ่งอื่น จากคำนิยามทั้งของนักวิชาการไทยและต่างประเทศพอจะสรุปได้ว่าการแปลเป็นการถ่ายทอดความหมายจากต้นฉบับที่เขียนด้วยภาษาหนึ่งมาเป็นฉบับแปลซึ่งใช้อีกภาษาหนึ่ง โดยพยายามคงความหมายและรูปแบบของต้นฉบับให้ได้มากที่สุดเพื่อให้ผู้อ่านฉบับแปลเกิดความรู้สึกเท่าเทียมกับผู้อ่านต้นฉบับ

ส่วนงานแปลที่มีคุณภาพนั้น นักวิชาการด้านการแปลมีความเห็นที่พอจะสรุปได้ว่าต้องสามารถถ่ายทอดต้นฉบับได้ทั้งรูปแบบและความหมาย และที่สำคัญคือต้องสามารถทำให้ผู้อ่านหรือผู้รับสารมีปฏิกิริยาตอบสนองเช่นเดียวกับผู้อ่านต้นฉบับ

ประเภทของงานแปลแบ่งออกตามประเภทของงานต้นฉบับ และวัตถุประสงค์ในการนำเสนอผลงานแปล จึงแบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่คือ

1 **งานแปลเชิงวรรณกรรม** (Literary Translation) เป็นการแปลงานจากต้นฉบับประเภทวรรณกรรม ซึ่งเป็นงานเขียนที่เขียนขึ้นเพื่อสื่ออารมณ์ ความคิด และจินตนาการ ส่วนใหญ่งานแปลประเภทนี้เป็นการแปลหนังสือให้สำนักพิมพ์

2 **งานแปลที่มิใช่วรรณกรรม** (Non-literary Translation) เป็นการแปลจากต้นฉบับที่มิใช่วรรณกรรม เช่น การแปลทางธุรกิจการค้า การแปลด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การแปลเอกสารการประชุมหรือสัมมนา เป็นต้น งานแปลประเภทนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอข้อมูลข้อเท็จจริง ส่วนใหญ่เป็นงานแปลเฉพาะสาขาวิชา เช่น ด้านกฎหมาย ด้านการแพทย์

คุณสมบัติของนักแปล

จากการศึกษาความเห็นของนักวิชาการด้านการแปลทั้งชาวไทยและต่างประเทศ ผู้วิจัยได้สรุปลักษณะที่นักวิชาการเห็นว่านักแปลพึงมีเพื่อสามารถสร้างงานแปลที่มีคุณภาพโดยแบ่งออกเป็น 5 กลุ่มและประกอบด้วยลักษณะย่อยทั้งสิ้น 25 ลักษณะ ดังต่อไปนี้

ก. ความสามารถด้านภาษาต้นฉบับ และฉบับแปล

1 สามารถอ่านเข้าใจภาษาต้นฉบับได้ละเอียดและถูกต้อง

2 รู้ท่วงทำนองการเขียน (style) น้ำเสียง (tone) และระดับภาษา (register) ของต้นฉบับ

3 สามารถเขียนภาษาฉบับแปลได้สละสลวยเป็นธรรมชาติ

4 สามารถเขียนสื่อความหมายในฉบับแปลได้ชัดเจน

ข. ความรู้ด้านหลักวิธีการแปล

5 มีความรู้ด้านทฤษฎี และ/หรือหลักการแปล

6 รู้เทคนิควิธีการแปล

7 มีประสบการณ์ในการทำงานแปล

8 เคยศึกษาหรืออบรมวิธีการแปล

ค. ความรู้เรื่องต้นฉบับ

9 รู้ศัพท์เฉพาะด้านของเรื่องต้นฉบับ

10 รู้ศัพท์เฉพาะด้านในภาษาฉบับแปล

11 มีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของเรื่องต้นฉบับ

12 มีความรู้ในสายวิชาของเรื่องที่แปล

ง. ลักษณะนิสัยส่วนตัวที่ส่งเสริมการแปล

13 มีความรู้รอบตัว

14 มีความสามารถค้นคว้าหาข้อมูล

15 มีความสามรถใช้คอมพิวเตอร์

16 มีนิสัยรักการอ่าน

17 มีความคิดสร้างสรรค์

18 มีความรับผิดชอบต่องาน

19 มีนิสัยชอบศึกษาภาษา

20 สามารถยอมรับการวิพากษ์วิจารณ์งานของตน

21 มีความเป็นศิลปินในการสร้างงานเขียนที่งดงาม

จ. ความรู้ที่เกี่ยวข้องคือ ภาษาศาสตร์และวรรณคดี

22 มีความรู้ด้านภาษาศาสตร์ (Linguistics) ซึ่งเป็นการศึกษาทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวกับภาษาและวิธีการวิเคราะห์ภาษาแบบต่างๆ

23 มีความรู้ด้านวรรณคดี เช่นองค์ประกอบ และการวิจารณ์วรรณกรรม

24 มีความรู้ระดับปริญญาตรีขึ้นไป

25 เคยเรียนวิชาเอกด้านภาษา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. *ประชากรที่แสดงความคิดเห็น*แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ (1) **นักแปล**ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานแปลโดยตรง ย่อมสามารถให้ความเห็นได้ว่าความรู้ความสามารถอะไรบ้างที่ทำให้ทำงานแปลที่มีคุณภาพได้ และ (2) **ผู้จ้างงานหรือบรรณาธิการ** ซึ่งเป็นผู้ทำงานเกี่ยวข้องกับนักแปลและงานแปลที่นักแปลผลิต คุณสมบัติของนักแปล

ตามความเห็นของผู้จ้างงานหรือบรรณาธิการย่อมสอดคล้องกับความต้องการด้านตลาดและกระแสความนิยมของผู้อ่าน

แหล่งที่มาของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแบ่งออกตามลักษณะงานแปลคือ งานแปลวรรณกรรม (Literary Translation) และงานแปลที่ไม่ใช่วรรณกรรม (Non-literary Translation)

แหล่งข้อมูลสำหรับงานแปลวรรณกรรม ได้แก่

1. สำนักพิมพ์ที่จัดพิมพ์ นิยาย เรื่องสั้น
2. นิตยสารที่พิมพ์ นิยาย เรื่องสั้น บทความบันเทิง
3. บริษัทโฆษณาที่ผลิตเอกสารโฆษณา

แหล่งข้อมูลสำหรับงานแปลที่มิใช่วรรณกรรม ได้แก่

1. หน่วยงานราชการ และรัฐวิสาหกิจ แผนกการต่างประเทศ
2. หน่วยงานธุรกิจ
3. หน่วยงานสถานทูต
4. หนังสือพิมพ์
5. นิตยสาร

จำนวนแบบสอบถามที่ได้รับคืน แบ่งเป็นผู้จ้าง/บรรณาธิการ 41 คน นักแปลงานวรรณกรรม 53 คน นักแปลงานมิใช่วรรณกรรม 41 คน

2. *เครื่องมือวิจัย* ได้แก่แบบสอบถามเนื่องจากเป็นเครื่องมือวิจัยสำหรับสำรวจความคิดเห็น แบบสอบถามมี 2 ชุด ชุดที่ 1 แบบสอบถามสำหรับผู้จ้างงาน/บรรณาธิการ และชุดที่ 2 แบบสอบถามสำหรับนักแปล

แบบสอบถามทั้งสองชุดแบ่งออกเป็น

ตอนที่ 1 : ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม *ชุดที่ 1* สำหรับผู้จ้างงานมีคำถามทั้งหมด 8 ข้อ มีลักษณะให้เลือกตอบและเติมความ คำถามแบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ ด้านข้อมูลส่วนตัวคือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และด้านที่เกี่ยวข้องกับงานแปล คือ ประเภทงานแปล ลักษณะงานแปล และการใช้งานแปล *ชุดที่ 2* สำหรับนักแปลมีคำถามทั้งหมด 9 ข้อ มีลักษณะให้เลือกตอบและเติมความ คำถามแบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ ด้านข้อมูลส่วนตัว คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระดับการศึกษาภาษาต่างประเทศ และด้านที่เกี่ยวข้องกับการทำงานแปล คือ การศึกษา/อบรมด้านการแปล ประสบการณ์ในการแปล ประเภทงานแปล ลักษณะงานแปล และสถานภาพในการทำงานแปล

ตอนที่ 2 : ข้อมูลคุณสมบัติของนักแปลของแบบสอบถามทั้งสองชุดมีข้อความเหมือนกัน โดยแบ่งออกเป็นคุณสมบัติสำหรับนักแปลงานเชิงวรรณกรรม (Literary Translation) และนักแปลงานมิใช่วรรณกรรม (Non-literary Translation) ซึ่งมีรายละเอียดเหมือนกัน คือ *ข้อ 1* มีลักษณะให้ผู้ตอบแบบสอบถาม

ใส่เครื่องหมายในช่องตามน้ำหนักความจำเป็นของแต่ละคุณสมบัติตามความคิดเห็นของผู้ตอบ (Rating Scale) โดยแบ่งเป็น 5 =มากที่สุด 4 = มาก 3 = ปานกลาง 2 = ค่อนข้างน้อย 1 = น้อย *ข้อ 2* มีลักษณะให้ผู้ตอบแบบสอบถามจัดลำดับความสำคัญของคุณสมบัติสำหรับนักแปล

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยใช้วิธีตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้มีประสบการณ์สูงในด้านการแปลเป็นผู้พิจารณาให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับเครื่องมือ สำหรับงานวิจัยนี้ได้กำหนดว่าผู้ทรงคุณวุฒิที่จะประเมินแบบสอบถามที่สร้างขึ้นคือ นักวิชาการ ผู้เขียนตำราด้านการแปล และสอนด้านการแปลระดับมหาวิทยาลัย ผู้ทรงคุณวุฒิที่กรุณาประเมินแบบสอบถามจำนวน 11 คน ได้แก่

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จิระพรรษ์ บุญยเกียรติ
   ภาควิชาภาษาฝรั่งเศส คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
   ผู้แต่ง : *บทบาทของภาษาในกระบวนการแปล* ในวารสารสมาคมครูสอนภาษาฝรั่งเศส
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดวงตา สุพล
   ภาควิชาภาษาอังกฤษ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
   ผู้แต่ง : *ทฤษฎี และ กลวิธีการแปล*
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทิพา เทพอัครพงศ์
   ภาควิชาภาษาตะวันตก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
   ผู้แต่ง : *การแปลเบื้องต้น*
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นพพร ประชากุล
   ภาควิชาภาษาฝรั่งเศส คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
   บรรณาธิการ : *ศาสตร์การแปล*
5. รองศาสตราจารย์ ดร. ประเทือง ทินรัตน์
   ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
   ผู้แต่ง : *การแปลเชิงปฏิบัติ*
6. รองศาสตราจารย์ ดร. ปรียา อุนรัตน์
   ภาควิชาภาษาต่างประเทศ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
   ผู้แต่ง : *การแปลอังกฤษเป็นไทย แนวคิดและวิธีการ*
7. รองศาสตราจารย์ ดร. พรพิมล เสนะวงศ์
   ภาควิชาภาษาตะวันตก คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร
   ผู้แต่ง : *พื้นฐานของการแปล*

8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วรนาถ วิมลเฉลา
สถาบันภาษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผู้แต่ง : *คู่มือสอนแปล*

9. รองศาสตราจารย์ ดร. วรรณา แสงอร่ามเรือง
ภาควิชาภาษาเยอรมัน คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผู้แต่ง : *ทฤษฎีและหลักการแปล*

10. รองศาสตราจารย์ สัญฉวี สายบัว
ภาควิชาภาษาอังกฤษ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ผู้แต่ง : *หลักการแปล*

11. รองศาสตราจารย์ หอมหวล ชื่นจิตร
ภาควิชาภาษาอังกฤษ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ผู้แต่ง : *การแปล : อาชีพสูปวงชน*

ในการตรวจสอบแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผู้ทรงคุณวุฒิได้ประเมินคุณภาพของแบบสอบถาม โดยให้ความเห็นตามน้ำหนักความเห็น ได้แก่ 5 =มากที่สุด 4 = มาก 3 = ปานกลาง 2 = ค่อนข้างน้อย 1 = น้อย ใน 5 ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับแบบสอบถามได้แก่

1. ความถูกต้องตามหลักวิชาการ
2. ความถูกต้องของเนื้อหา
3. ความครบถ้วนของเนื้อหา
4. ความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ในแบบสอบถาม
5. ความเหมาะสมของความยาวของแบบสอบถาม

ผลการประเมินแบบสอบถามของผู้ทรงคุณวุฒิ มีคะแนนค่าเฉลี่ยทั้งฉบับ 4.04 ซึ่งมีความหมายว่าอยู่ในระดับดี และมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ความถูกต้องตามหลักวิชาการ	ค่าเฉลี่ย 4.0
2. ความถูกต้องของเนื้อหา	ค่าเฉลี่ย 4.2
3. ความครบถ้วนของเนื้อหา	ค่าเฉลี่ย 3.8
4. ความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ในแบบสอบถาม	ค่าเฉลี่ย 4.0
5. ความเหมาะสมของความยาวของแบบสอบถาม	ค่าเฉลี่ย 4.2

3. *การเก็บรวบรวมข้อมูล*

ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ ให้แก่แหล่งข้อมูลดังต่อไปนี้

1.	สำนักพิมพ์	จำนวน	15	แห่ง
2.	บริษัทหนังสือพิมพ์	จำนวน	8	แห่ง
3.	นิตยสาร	จำนวน	15	ฉบับ
4.	หน่วยงานราชการ	จำนวน	24	แห่ง
5.	หน่วยงานธุรกิจ	จำนวน	35	แห่ง

และได้แบบสอบถามกลับคืนเป็น

ผู้จ้าง/บรรณาธิการ	จำนวน	41	คน
นักแปลงานวรรณกรรม	จำนวน	53	คน
นักแปลงานมิใช่วรรณกรรม	จำนวน	41	คน

4. *การวิเคราะห์ข้อมูล*

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม

ตอนที่ 1 : ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามนำข้อมูลมาวิเคราะห์แจกแจงความถี่และหาค่าเฉลี่ย เพื่อแสดงภาพโดยเฉลี่ยของกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้จ้างงาน/บรรณาธิการและกลุ่มนักแปล

ตอนที่ 2 : คุณสมบัติของนักแปล ข้อมูลข้อที่ 1 วิเคราะห์ความถี่ของน้ำหนักความเห็นในแต่ละประเด็น หาค่าเฉลี่ยสำหรับความเห็นเกี่ยวกับคุณสมบัติแต่ละข้อและหาค่าเฉลี่ยของคุณสมบัติในแต่ละกลุ่มเพื่อแสดงค่าเฉลี่ยความเห็นของกลุ่ม นอกจากนั้นเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของแต่ละกลุ่มเพื่อศึกษาความแตกต่างของความเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละกลุ่ม หลังจากนั้นจัดลำดับกลุ่มคุณสมบัติตามค่าเฉลี่ยของแต่ละกลุ่ม

ข้อมูลข้อที่ 2 วิเคราะห์ความถี่ของแต่ละอันดับ แล้วจัดลำดับตามข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละกลุ่ม เปรียบเทียบการจัดลำดับของผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละกลุ่มและเปรียบเทียบการจัดลำดับแต่ละประเภทของการแปล

เปรียบเทียบผลการจัดลำดับจากข้อมูลข้อที่ 1 และข้อที่ 2 เพื่อศึกษาความเหมือนและความแตกต่างและเพื่อสรุปลำดับความสำคัญของคุณสมบัติสำหรับนักแปล

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 นักแปล

ภาพรวมของนักแปลที่ตอบแบบสอบถามจำนวน 94 คน เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย นักแปลที่แจ้งว่าตนเป็นนักแปลงานวรรณกรรมมีจำนวนมากกว่านักแปลที่แจ้งว่าตนทำงานแปลที่มิใช่วรรณกรรม แต่เมื่อ

สอบถามเกี่ยวกับประเภทของงานที่แปลที่ทำหรือที่เกี่ยวข้อง พบว่านักแปลทำงานทั้งสองประเภทและทำงานแปลที่มิใช่งานวรรณกรรมจำนวนมากกว่าการทำงานแปลวรรณกรรม นักแปลส่วนใหญ่มีอายุในช่วง 31–40 ปี นักแปลสูงอายุ 51–60 ปี และ 60 ปีขึ้นไปเป็นนักแปลงานวรรณกรรมมากกว่านักแปลงานมิใช่วรรณกรรม นักแปลส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี การศึกษาภาษาต่างประเทศส่วนใหญ่เรียนในระดับปริญญาตรี นักแปลส่วนมากไม่เคยศึกษาหรืออบรมด้านการแปล ส่วนผู้ที่เคยศึกษาหรืออบรมด้านการแปลส่วนใหญ่เป็นระดับปริญญาตรี นักแปลส่วนใหญ่มีประสบการณ์แปล 1–5 ปี ส่วนนักแปลที่มีประสบการณ์แปล 10 ปีขึ้นไปมีจำนวนมากใกล้เคียงกับกลุ่ม 1–5 ปี งานแปลส่วนใหญ่ที่ทำคือการแปลจากต้นฉบับภาษาอังกฤษเป็นบทแปลภาษาไทย นักแปลที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ทำงานแปลเป็นส่วนหนึ่งของงานประจำ รองลงมาเป็นนักแปลอิสระ

1.2 ผู้จ้างงาน/บรรณาธิการ

ผู้จ้าง/บรรณาธิการที่ตอบแบบสอบถามจำนวน 41 คนเป็นเพศหญิงมากกว่าชาย ผู้จ้าง/บรรณาธิการที่แจ้งว่าทำงานการแปลทั้งสองประเภทมีจำนวนเกือบเท่ากัน (งานแปลวรรณกรรมจำนวน 21 คน งานแปลมิใช่วรรณกรรมจำนวน 20 คน) ผู้จ้าง/บรรณาธิการส่วนมากมีอายุ 31–40 ปี ผู้จ้าง/บรรณาธิการงานแปลที่มิใช่วรรณกรรมส่วนใหญ่อายุมากกว่าผู้ทำงานด้านงานแปลวรรณกรรม คือ อายุ 41–50 ปี ผู้จ้าง/บรรณาธิการทั้งสองประเภทส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี แต่ผู้จ้าง/บรรณาธิการงานแปลมิใช่วรรณกรรมส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาโท ประเภทของงานแปลที่ทำหรือเกี่ยวข้องส่วนใหญ่คืองานแปลมิใช่วรรณกรรม ลักษณะงานแปลส่วนใหญ่เป็นการแปลจากต้นฉบับภาษาอังกฤษเป็นบทแปลภาษาไทย งานแปลที่มิใช่วรรณกรรมส่วนใหญ่เป็นเอกสารประชาสัมพันธ์

2. *ความเห็นเกี่ยวกับคุณสมบัติสำหรับนักแปลงานวรรณกรรม*

2.1 คุณสมบัติที่นักแปลวรรณกรรมพึงมี

ระดับจำเป็นมากที่สุด (ค่าน้ำหนัก 5.0 – 4.6)

ข้อ 1 สามารถอ่านเข้าใจภาษาต้นฉบับได้ละเอียดและถูกต้อง (4.8)

ข้อ 4 สามารถเขียนสื่อความหมายในฉบับแปลได้ชัดเจน (4.6)

ระดับจำเป็นมาก (ค่าน้ำหนัก 4.5 – 3.6)

ข้อ 19 มีนิสัยชอบศึกษาภาษา (4.5)

ข้อ 2 รู้ท่วงทำนองการเขียน น้ำเสียง และระดับภาษาของต้นฉบับ (4.4)

ข้อ 3 สามารถเขียนภาษาฉบับแปลได้สละสลวยเป็นธรรมชาติ (4.4)

ข้อ 15 มีความสามารถใช้คอมพิวเตอร์ (4.4)

ข้อ 17 มีความคิดสร้างสรรค์ (4.4)

ข้อ 10 รู้ศัพท์เฉพาะด้านในภาษาฉบับแปล (4.3)

ข้อ 11 มีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของเรื่องต้นฉบับ (4.3)

ข้อ 20 สามารถยอมรับการวิจารณ์งานของตน (4.3)

ข้อ 21 มีความเป็นศิลปินในการสร้างงานเขียนที่งดงาม (4.3)

ข้อ 12 มีความรู้ในสายวิชาของเรื่องที่แปล (4.2)

ข้อ 14 มีความสามารถค้นคว้าหาข้อมูล (4.2)

ข้อ 13 มีความรู้รอบตัว (4.0)

ข้อ 22 มีความรู้ด้านภาษาศาสตร์ (4.0)

ข้อ 18 มีความรับผิดชอบต่องาน (3.9)

ข้อ 8 เคยศึกษาหรืออบรมวิธีการแปล (3.8)

ข้อ 6 รู้เทคนิควิธีการแปล (3.6)

ระดับจำเป็นปานกลาง (ค่าน้ำหนัก 3.5 – 2.6)

ข้อ 5 มีความรู้ด้านทฤษฎี และ/หรือหลักการแปล(3.5)

ข้อ 16 มีนิสัยรักการอ่าน (3.3)

ข้อ 7 มีประสบการณ์ในการทำงานแปล(3.3)

ข้อ 23 มีความรู้ด้านวรรณคดี (3.3)

ข้อ 24 มีความรู้ระดับปริญญาตรีขึ้นไป (3.2)

ข้อ 25 เคยเรียนวิชาเอกด้านภาษา (3.1)

ข้อ 9 รู้ศัพท์เฉพาะด้านของเรื่องต้นฉบับ (3.9)

ระดับจำเป็นค่อนข้างน้อย (ค่าน้ำหนัก 2.5 – 1.6)

ไม่มี

ระดับจำเป็นน้อย (ค่าน้ำหนัก 1.5 – 1.0)

ไม่มี

2.2 ลำดับความสำคัญของกลุ่มคุณสมบัติสำหรับนักแปลวรรณกรรม

ลำดับที่ 1 ความสามารถด้านภาษาต้นฉบับและภาษาฉบับแปล

ลำดับที่ 2 ความรู้เรื่องต้นฉบับ

ลำดับที่ 3 ลักษณะนิสัยส่วนตัวที่ส่งเสริมในการแปล

ลำดับที่ 4 ความรู้ด้านหลักวิธีการแปล

ลำดับที่ 5 ความรู้ที่เกี่ยวข้อง คือ ภาษาศาสตร์ และวรรณคดี

3. *ความเห็นเกี่ยวกับคุณสมบัติสำหรับนักแปลงานมิใช่วรรณกรรม*

3.1 คุณสมบัติที่นักแปลงานมิใช่วรรณกรรมพึงมี

ระดับจำเป็นมากที่สุด (ค่าน้ำหนัก 5.0 – 4.6)

ข้อ 1 สามารถอ่านเข้าใจภาษาต้นฉบับได้ละเอียดและถูกต้อง (4.7)

ข้อ 19 มีนิสัยชอบศึกษาภาษา (4.6)

ระดับจำเป็นมาก (ค่าน้ำหนัก 4.5 – 3.6)

ข้อ 4 สามารถเขียนสื่อความหมายในฉบับแปลได้ชัดเจน (4.4)

ข้อ 10 รู้ศัพท์เฉพาะด้านในภาษาฉบับแปล (4.4)

ข้อ 11 มีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของเรื่องต้นฉบับ (4.4)

ข้อ 15 มีความสามารถใช้คอมพิวเตอร์ (4.4)

ข้อ 14 มีความสามารถค้นคว้าหาข้อมูล (4.3)

ข้อ 21 มีความเป็นศิลปินในการสร้างงานเขียนที่งดงาม (4.3)

ข้อ 17 มีความคิดสร้างสรรค์ (4.2)

ข้อ 13 มีความรู้รอบตัว (4.1)

ข้อ 20 สามารถยอมรับการวิจารณ์งานของตน (4.1)

ข้อ 2 รู้ท่วงทำนองการเขียน น้ำเสียง และระดับภาษาของต้นฉบับ (4.0)

ข้อ 3 สามารถเขียนภาษาฉบับแปลได้สละสลวยเป็นธรรมชาติ (4.0)

ข้อ 12 มีความรู้ในสายวิชาของเรื่องที่แปล (3.9)

ข้อ 18 มีความรับผิดชอบต่องาน (3.9)

ข้อ 8 เคยศึกษาหรืออบรมวิธีการแปล (3.7)

ข้อ 22 มีความรู้ด้านภาษาศาสตร์ (3.6)

ระดับจำเป็นปานกลาง (ค่าน้ำหนัก 3.5 – 2.6)

ข้อ 6 รู้เทคนิควิธีการแปล (3.5)

ข้อ 16 มีนิสัยรักการอ่าน (3.5)

ข้อ 24 มีความรู้ระดับปริญญาตรีขึ้นไป (3.5)

ข้อ 5 มีความรู้ด้านทฤษฎี และ/หรือหลักการแปล (3.4)

ข้อ 7 มีประสบการณ์ในการทำงานแปล(3.3)

ข้อ 25 เคยเรียนวิชาเอกด้านภาษา (3.1)

ข้อ 23 มีความรู้ด้านวรรณคดี (3.0)

ข้อ 9 รู้ศัพท์เฉพาะด้านของเรื่องต้นฉบับ (2.9)

ระดับจำเป็นค่อนข้างน้อย (ค่าน้ำหนัก 2.5 – 1.6)

ไม่มี

ระดับจำเป็นน้อย (ค่าน้ำหนัก 1.5 – 1.0)

ไม่มี

3.2 ระดับความสำคัญของกลุ่มคุณสมบัติสำหรับนักแปลงานมิใช่วรรณกรรม

ลำดับที่ 1 ความสามารถด้านภาษาต้นฉบับและภาษาฉบับแปล

ลำดับที่ 2 ความรู้เรื่องต้นฉบับ

ลำดับที่ 3 ลักษณะนิสัยส่วนตัวที่ส่งเสริมในการแปล

ลำดับที่ 4 ความรู้ด้านหลักวิธีการแปล

ลำดับที่ 5 ความรู้ที่เกี่ยวข้อง คือ ภาษาศาสตร์ และวรรณคดี

4. การเปรียบเทียบคุณสมบัติสำหรับนักแปลงานวรรณกรรมและงานมิใช่วรรณกรรม

ผลการวิเคราะห์ปรากฏว่ามีคุณสมบัติ 7 ประเด็นหรือร้อยละ 28 จากจำนวนทั้งหมด 25 ประเด็น ที่ค่าเฉลี่ยความเห็นสำหรับงานวรรณกรรมและงานมิใช่วรรณกรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นจึงพอจะสรุปได้ว่าคุณสมบัติสำหรับนักแปลงานวรรณกรรมและงานมิใช่วรรณกรรมส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกันนัก

คุณสมบัติที่แตกต่างกันระหว่างนักแปลงานวรรณกรรม และงานมิใช่วรรณกรรมได้แก่

1. *ข้อ 1 สามารถอ่านเข้าใจภาษาต้นฉบับได้ละเอียดและถูกต้อง*
2. *ข้อ 2 รู้ท่วงทำนองการเขียน น้ำเสียง และระดับภาษาของต้นฉบับ*
3. *ข้อ 3 สามารถเขียนภาษาฉบับแปลได้สละสลวยเป็นธรรมชาติ*
4. *ข้อ 4 สามารถเขียนสื่อความหมายในฉบับแปลได้ชัดเจน*
5. *ข้อ 11 มีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของเรื่องต้นฉบับ*
6. *ข้อ 16 มีนิสัยรักการอ่าน*
7. *ข้อ 19 มีนิสัยชอบศึกษาภาษา*

คุณสมบัติทั้ง 7 ประเด็นที่แตกต่างกัน ปรากฏว่าค่าเฉลี่ยสำหรับงานวรรณกรรมสูงกว่างาน**มิใช่**วรรณกรรม แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่ามีความจำเป็นมากกว่าสำหรับงานวรรณกรรม

ส่วนการจัดลำดับความสำคัญปรากฏว่าตรงกันทั้งสองประเภท คือ

อันดับที่ 1	กลุ่ม ก	ความสามารถด้านภาษาต้นฉบับ และฉบับแปล
อันดับที่ 2	กลุ่ม ค	ความรู้เรื่องต้นฉบับ
อันดับที่ 3	กลุ่ม ง	ลักษณะนิสัยส่วนตัวที่ส่งเสริมการแปล

อันดับที่ 4 กลุ่ม ข ความรู้ด้านหลักวิธีการแปล

อันดับที่ 5 กลุ่ม จ ความรู้ที่เกี่ยวข้อง

5. *การเปรียบเทียบความเห็นของนักแปลและผู้จ้าง/บรรณาธิการ*

นักแปลและผู้จ้าง/บรรณาธิการมีความเห็นว่าคุณสมบัติสำหรับนักแปลงานวรรณกรรมและมิใช่วรรณกรรม มีลำดับความสำคัญตรงกันคือ

อันดับที่ 1 *ความสามารถด้านภาษาต้นฉบับ และฉบับแปล*

อันดับที่ 2 *ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาในต้นฉบับที่แปล*

อันดับที่ 5 *ความรู้ที่เกี่ยวข้อง คือภาษาศาสตร์ และวรรณคดี*

ส่วนคุณสมบัติที่มีความเห็นต่างกัน คือ สำหรับนักแปลงานวรรณกรรม ความสำคัญลำดับที่ 3 คือ *ลักษณะนิสัยส่วนตัวที่ส่งเสริมการแปล* แต่สำหรับงานที่มิใช่วรรณกรรม คือ *ความรู้ด้านหลักวิธีการแปล* ส่วนลำดับที่ 4 สำหรับงานวรรณกรรม คือ *ความรู้ด้านหลักวิธีการแปล* แต่สำหรับงานที่มิใช่วรรณกรรม คือ *ลักษณะนิสัยส่วนตัวที่ส่งเสริมการแปล*

การอภิปรายผล

1. ผลการวิจัยเกี่ยวกับข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถามทำให้เห็นสภาพการทำงานแปลในประเทศไทยในปี พ.ศ. 2544–2545 กล่าวคือ นักแปลและผู้จ้าง/บรรณาธิการส่วนมากเป็นเพศหญิง แสดงว่างานแปลเป็นงานที่เหมาะกับเพศหญิง คนที่ทำงานแปลมีอายุ 31–40 ปี แสดงว่ามิใช่ผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีใหม่ๆ ซึ่งมีอายุประมาณ 22–25 ปี แต่เป็นผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีมาระยะเวลาหนึ่งแล้วประมาณ 5–10 ปี นอกจากนั้นผู้ทำงานแปลส่วนใหญ่ไม่ได้ศึกษามาเฉพาะด้านแปล ลักษณะของงานแปลส่วนใหญ่เป็นการแปลจากต้นฉบับภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยและเป็นงานที่มิใช่วรรณกรรมมากกว่างานวรรณกรรมซึ่งเป็นการบ่งชี้ความต้องการงานแปลในประเทศไทย และพอจะพยากรณ์ได้ว่าจะมีแนวโน้มสูงขึ้นต่อไป

2. ผลการวิจัยแสดงว่าคุณสมบัติทั้ง 25 ข้อ มีความจำเป็นสำหรับนักแปล ดังนั้นในการผลิตนักแปลหรือการพัฒนาตนเองของนักแปลควรจะเสริมสร้างคุณสมบัติเหล่านี้ และการที่คุณสมบัติทั้ง 25 ข้อประกอบขึ้นจากคุณสมบัติต่างๆ ถึง 5 กลุ่มด้วยกันแสดงให้เห็นความหลากหลายในตัวของนักแปล นักแปลที่สามารถสร้างงานแปลที่มีคุณภาพต้องมีคุณสมบัติหลายประการไม่จำกัดเฉพาะความสามารถด้านภาษาเพียงอย่างเดียว อาทิเช่น มีความรับผิดชอบต่องาน มีความสามารถค้นคว้าหาข้อมูล และมีนิสัยรักการอ่าน เป็นต้น ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับความเห็นของนักวิชาการแปล เช่น ศาสตราจารย์ ดร. สิทธา พินิจภูวดล (2542 : 38) กล่าวว่า "งานแปลเป็นงานที่ต้องการคุณสมบัติหลายอย่างจากผู้แปล ทั้งความรู้ ความชำนาญ ความพิถีพิถัน ความช่างดัดแปลงและช่างผสมผสานให้ได้สัดส่วน และกลมกลืนกัน ทั้งยังต้องอาศัยเหตุผลตามหลักวิชาการอีกด้วย"

และ Newmark (1984 : 17) มีความเห็นว่านักแปลต้องมีความคิดสร้างสรรค์ตั้งแต่ระดับสามัญสำนึกไปจนถึงขั้นจินตนาการ

3. ผลการวิจัยบ่งชี้ว่าคุณสมบัติสำหรับนักแปลงานวรรณกรรม และงานมิใช่วรรณกรรมนั้นไม่แตกต่างกัน แสดงว่าไม่ว่าจะทำงานประเภทใดนักแปลพึงมีคุณสมบัติทั้ง 25 ประการ แต่อย่างไรก็ตามเมื่อลำดับน้ำหนักความเห็นในแต่ละประเด็นย่อยจะพบว่างานวรรณกรรม และงานมิใช่วรรณกรรมมีจุดเน้นต่างกัน กล่าวคือ งานวรรณกรรมต้องการความสามารถทางด้านภาษาทั้งการอ่านและการเขียนตลอดจนความรู้ด้านภาษาอย่างละเอียด เพื่อสร้างงานเขียนที่งดงาม สละสลวย จึงให้น้ำหนักประเด็นคุณสมบัติดังกล่าวมาก ในขณะที่งานซึ่งมิใช่วรรณกรรมต้องการความถูกต้องจึงให้น้ำหนักคุณสมบัติ เช่น สามารถเขียนสื่อความหมายในฉบับแปลได้ชัดเจน รู้ศัพท์เฉพาะด้านและมีความสามารถค้นคว้าข้อมูล

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากทั้งการให้ความเห็นประเด็นย่อยในข้อที่ 1 และกลุ่มคุณสมบัติในข้อที่ 2 ปรากฏผลตรงกันว่าคุณสมบัติที่สำคัญที่สุดสำหรับนักแปลงานวรรณกรรมและงานมิใช่วรรณกรรม คือ ความสามารถด้านภาษาต้นฉบับ และคุณสมบัติย่อย คือ สามารถอ่านเข้าใจภาษาต้นฉบับได้ละเอียดถูกต้อง ผลการวิจัยนี้จึงเป็นข้อมูลสนับสนุนความคิดเห็นของนักวิชาการแปลแทบทุกคนที่กล่าวว่านักแปลต้องมีความรู้ด้านภาษาอย่างดี เช่น ศาสตราจารย์ ดร. ปัญญา บริสุทธิ์ (2533 : 114) กล่าวว่า “คุณสมบัติด้านภาษาต้องมีความเข้าใจภาษาต่างประเทศอย่างลึกซึ้ง” และ Bell (1991 : 42) “นักแปลต้องมีความสามารถทางภาษาทั้งสองภาษา”

5. ผลการวิจัยปรากฏว่าลักษณะนิสัยส่วนตัวเป็นคุณสมบัติที่สำคัญเป็นลำดับที่ 3 สำคัญมากกว่าความรู้ด้านหลักวิธีการแปล และความรู้ที่เกี่ยวข้อง คือภาษาศาสตร์และวรรณคดี ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยเรื่อง “การสำรวจความคิดเห็นของนายจ้างที่มีต่อบัณฑิตมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รุ่นปีการศึกษา 2539 และ 2540” พบว่าคุณสมบัติบัณฑิตธรรมศาสตร์ที่นายจ้างต้องการ 10 อันดับแรกเป็นคุณสมบัติด้านลักษณะนิสัย เช่น ความขยันขันแข็งและเอาใจใส่งาน ความไว้วางใจได้ในการทำงานและความสามารถในการเรียนรู้ เป็นต้น ส่วนคุณสมบัติด้านความรู้ทางด้านวิชาการอยู่ในลำดับที่ 19 หรือความรู้เกี่ยวกับงานในหน้าที่อยู่ในลำดับที่ 12 สำหรับงานวิจัยนี้พบว่าทั้งนักแปลและผู้จ้าง/บรรณาธิการมีความเห็นว่าความรับผิดชอบต่องานมีความสำคัญในลำดับที่ 3 สำหรับงานวรรณกรรม และลำดับที่ 2 สำหรับงานมิใช่วรรณกรรม จึงพอจะสรุปได้ว่าลักษณะนิสัยที่ดีทำให้ผู้ทำงานประสบความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะ

ใน**การสร้างหลักสูตร**เพื่อผลิตนักแปลที่มีคุณภาพ จึงควรประกอบไปด้วยรายวิชาที่มุ่งสร้างคุณสมบัติหลากหลายดังที่บ่งชี้ในผลการวิจัย ผู้วิจัยขอเสนอให้มีรายวิชาดังต่อไปนี้

1 หมวดทักษะภาษา

ประกอบด้วยรายวิชาที่สร้างทักษะภาษาต้นฉบับและทักษะภาษาฉบับแปลเพื่อให้นักแปลมีความสามารถด้านภาษาอย่างดีจนรับและสื่อความหมายได้ถูกต้องครบถ้วน ความรู้ทางด้านภาษาศาสตร์ที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์โครงสร้างจะช่วยให้นักแปลเข้าใจภาษาต้นฉบับได้ถูกต้อง

2 หมวดความรู้ทั่วไป

เป็นรายวิชาที่มีเนื้อหาด้านวัฒนธรรมของภาษาต้นฉบับและความรู้ด้านวรรณคดี เช่น องค์ประกอบและการวิจารณ์วรรณกรรม เพื่อสร้างพื้นฐานความเข้าใจให้นักแปลสำหรับการทำงานแปลต่อไป

นอกจากนั้นควรมีรายวิชาที่สอนวิชาการใช้คอมพิวเตอร์และวิชาการค้นคว้าหาข้อมูล ส่วนเนื้อหาด้านลักษณะนิสัยที่ส่งเสริมการทำงานแปล เช่น ความคิดสร้างสรรค์ การรักการอ่าน และการรับผิดชอบต่องานนั้นผู้สอนควรสอดแทรกในรายวิชาต่างๆ ที่เปิดสอน

3 หมวดหลักและวิชาการแปล

เป็นรายวิชาที่เกี่ยวกับทฤษฎี/หลักการแปล มุ่งให้ผู้เรียนเรียนรู้การแปลทางอ้อมโดยศึกษาจากสิ่งที่ผู้อื่นศึกษามาแล้วรู้ปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาในการแปล

4 หมวดการแปลเฉพาะด้าน

เป็นรายวิชาที่ฝึกฝนการแปลงาน 2 ประเภทที่แตกต่างกัน คือ งานแปลวรรณกรรมและงานแปลมิใช่วรรณกรรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กองแผนงาน ฝ่ายวางแผนและพัฒนาเทคโนโลยี *รายงานวิจัยเรื่องการสำรวจความคิดเห็นของนายจ้างที่มีต่อบัณฑิตมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์* รุ่นปีการศึกษา 2539 และ 2540.

จิระพรรษ์ บุญยเกียรติ. "บทบาทของภาษาในกระบวนการแปล"*วารสารสมาคมครูภาษาฝรั่งเศสแห่งประเทศไทย* ฉบับที่ 58–59 ปีที่ 15 เล่มที่ 2–3 เดือนเมษายน–กันยายน 2535. หน้า 123–140.

ดวงตา สุพล. *ทฤษฎีและกลวิธีการแปล*. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2541.

ทิพา เทพอัครพงศ์. *การแปลเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2542

ปัญญา บริสุทธิ์. *ทฤษฎีและวิธีปฏิบัติในการแปล*. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตสถานจัดพิมพ์. 2533.

ประคอง กรรณสูต. *สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์* (ฉบับปรับปรุงแก้ไข) ปทุมธานี : บริษัทศูนย์หนังสือ ดร. ศรีสง่า จำกัด. 2528.

ประเทือง ทินรัตน์. *การแปลเชิงปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2543.

ไพฑูรย์ สินลารัตน์. *การวิจัยทางการศึกษา : หลักและวิธีการสำหรับนักวิจัย*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2527.

วิเชียร เกตุสิงห์. *หลักการสร้างและวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.* กรุงเทพฯ : บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด. 2530.

วรนาถ วิมลเฉลา. *คู่มือสอนแปล.* พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2543.

วรรณา แสงอร่ามเรือง. *ทฤษฎีและหลักการแปล.* กรุงเทพฯ : โครงการตำราคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2542.

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. *การวิจัยเชิงบรรยาย.* กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์. 2525.

สัญฉวี สายบัว. *หลักการแปล.* พิมพ์ครั้งที่ 7 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2542.

สุภาพ วาดเขียน. *เครื่องมือวิจัยทางสังคมศาสตร์ :ลักษณะที่ดีชนิดและวิธีหาคุณภาพ.* กรุงเทพฯ : บริษัทสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด. 2525.

สิทธา พินิจภูวดล. "ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการแปล" *วารสารสมาคมครูภาษาฝรั่งเศสแห่งประเทศไทย* ฉบับที่ 58–59 เล่มที่ 2–3 เดือนเมษายน–กันยายน 2535. หน้า 45–66.

_____. *คู่มือนักแปลอาชีพ.* กรุงเทพฯ : นานมีบุกส์. 2542.

หอมหวล ชื่นจิตร. *การแปล : อาชีพสู่ปวงชน.* กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ยูไนเต็ดโปรดักชั่น. 2527.

ภาษาอังกฤษ

Babbie, Earl. 1986. *The Practice of Social Research.* 4th edition Belmont : Wadsworth Publishing Company.

Bell, Roger T. 1991. *Translation and Translating : Theory and Practice.* Essex : Longman Group UK Limited.

Le Féal, K. Déjean. 2535. "The Importance of Background Knowledge in Translation" *วารสารสมาคมครูภาษาฝรั่งเศสแห่งประเทศไทย.* ฉบับที่ 58–59 ปีที่ 15 เล่มที่ 2–3 เดือนเมษายน–กันยายน 2535. หน้า 36–44.

Gutt, Earnst–August. 1998. Pragmatic Aspects of Translation : Some Relevance – Theory Observations. in *The Pragmatics of Translation.* L. Hickey (ed.) Philadelphia, PA : Multilingual Matters, Ltd. p. 41–45.

Newmark, Peter. 1982. *Approaches to Translation.* Oxford : Pergamon Press.

_____. 1988. *A Textbook of Translation.* Singapore : Prentice–Hall International (UK) Ltd.

_____. 1993. *About Translation.* Avon : Multilingual Matters Ltd.

Samuelsson–Brown, Geoffrey. 1993. *A Practical Guide for Translations.* Bristol : The Longdunn Press.

Vermeer, Hans Jr. 2535. "Skopos and Communication in Translation" *วารสารสมาคมครูภาษาฝรั่งเศสแห่งประเทศไทย.* ฉบับที่ 58–59 ปีที่ 15 เล่มที่ 2–3. เดือนเมษายน–กันยายน 2535. หน้า 22–35.